

Kontexty krvavých měsíců: Vztah dispenzacionalismu a křesťanského sionismu (část 3/5)

Teologie | 9.3.2018 @ 16.00

Následuje další ze série příspěvků na témata týkající se souvislostí mezi biblickou teologií a politikou. Spíše než o ucelený text je tato série pokusem o vyrovnání se s fenomény, na něž v roce 2017 upozornila populární kniha *Vytržení*. Celou sérii na závěr publikuji jako draft na [Academii](#).

1. [Co jsme se dočetli ve Vytržení?](#)
2. [Kdo je John Hagee?](#)
3. Vztah dispenzacionalismu a křesťanského sionismu
4. Exkurz: Letniční o sionismu a dispenzacionalismu
5. Alternativy dispenzacionalismu a sionismu

Bylo řečeno, že Hagee je letniční dispenzacionalista a tudíž křesťanský sionista. Co je to však dispenzacionalismus a jaký je jeho vztah k sionismu? Dispenzacionalismus je sadou hermeneutických předpokladů, které slouží jako výkladová čočka pro celou Bibli. Jako výkladová škola je dispenzacionalismus velmi mladý. Jeho zakladatelem byl John N. Darby (1800–1882) a jeho architektem a hlavním popularizátorem Cyrus I. Scofield (1843–1921), autor „dispenzacionalistické Bible“ s výkladovými poznámkami, která poskytla laickým studentům Písma velmi snadnou referenční příručku se zjednodušujícím, avšak křesťálově čistým výkladem všech klíčových biblických pasáží přímo vedle jejich textu. Klíčovými protagonisty dispenzacionalismu byli dále Lewis Sperry Chafer jako zakladatel *Dallas Theological Seminary*, popř. profesori na tomto semináři vč. Johna Walvoorda a zřejmě klíčového teologa tohoto proudu Charlese Ryrieho. Na nedávné a současné populární scéně je to teleevangelista Jerry Falwell, Arnold Fruchtenbaum jako teolog mesiánských židů, Tim LaHaye jako mozek za populární sérií *Left Behind*, mediální magnát Pat Robertson a evangelista Hal Lindsey.

Dispenzacionalismus pro současnou potřebu můžeme definovat jako výkladovou školu, která říká, že fyzický Izrael a církve jsou v Božím plánu spásy vždy zcela odlišné skupiny, z nichž s každou má Bůh zvláštní plán. Věk církve, v němž se nyní nacházíme, je věkem, který začal, když židé odmítli Krista jako Mesiáše a který skončí, až bude církev vytržena do nebe. Je to tedy taková „vsuvka“ v božím postupném zjevení. Jelikož je Izrael i v budoucnu zvláštní Boží lid, musí se na něm naplnit starozákonní zaslíbení, které říká, že Bůh dá zaslíbenou zemi Kenán Abrahamovu fyzickému potomstvu (Gn 12) a že mu bude navěky vládnout davidovský vladař (2Sam 7,12n). Tato zaslíbení byla samozřejmě dobytím Jeruzaléma Nebukadnezarem II v roce 586 př. Kr. ohrožena, neboť od té doby již neplatilo ani jedno z nich. Podle tradičního křesťanského výkladu se naplnila na církvi, která je duchovním Izraelem (Ga 6,16; 1Pt 2,9) a již vládne Davidův potomek Ježíš Kristus a patří jí zaslíbená země, království nebeské. Podle dispenzacionalistů se však tato zaslíbení nenaplnila na církvi, ale naplní se během milénia, kdy židé opět zcela ovládnou Palestinu a kdy jim bude kralovat Ježíš jako Mesiáš, v němž na konci věků uvěří (Ř 11,26).

Dispenzacionalismus a politika

Nabízelo by se říci, že dispenzacionalismus nevyhnutelně vede k sionismu, to však není zcela přesné. Při četbě klasického díla *Dispensationalism* od Charlese C. Ryrieho se sice dočteme, že rozlišení dvou různých plánů pro Izrael a pro Církev je význačností dispenzacionalismu, avšak nevyskočí na nás žádná sionistická agitka.²⁰ Gary Burge v tomto smyslu poznamenává, že zastánci křesťanského sionismu „setřásti většinu dispenzacionalistického teologického programu, ačkoli si ponechali jeho eschatologii“.²¹ Je samozřejmé, že většina skalních dispenzacionalistů si souvislost své teologie s politikou ujit nenechává. Vizme např. jinak seriózního akademika Johna Walvoorda²² či bývalého generálního superintendenta *Assemblies of God* Ralpha Riggse.²³ V zásadě však tato souvislost není nutná. Někteří klasičtí dispenzacionalisté navíc upozorňují na to, že apokalypticismus v prosemitském a rádoby-dispenzačním kabátě odporuje základnímu principu dispenzacionalního premilenialismu, jímž je víra v iminenci. Jestliže Hagee či jiní evangelikální sionisté podmiňují Pánův příchod konkrétní geopolitickou událostí (např. vznikem státu Izrael či válkou s Íránem), kterou lze více méně předpovědět, pak již neplatí, co je dle klasických dispenzacionalistů klíčovou vlastností premilenialismu, že Pánův druhý příchod může

nastat kdykoli.⁹⁴ A vskutku, například server *Rapture Ready* patřící do nyní projednávaného ranku poskytuje tzv. „*Rapture Index*“, tj. „Index vytržení“, který se snaží pomocí komplexní analýzy řady faktorů (vč. meteorologické situace) odhadovat „prorockost“ celosvětového dění.⁹⁵ Něco takového by se paradoxně dalo očekávat od posttribulacionistů, kteří nezastávají iminenci a často věří v postupný nástup velkého sloužení a současně plíživé působení Antikristova spiknutí ve světě, avšak ti se v praxi na rozdíl od dispenzacionálních premilenialistů čas Pánova příchodu vypočítat nesnaží.⁹⁶

Dalo by se tedy říci, že křesťanský sionismus adoptuje dispenzacionalismus, avšak nahrazuje jeho sugestivní poselství o doslovném výkladu plenárně-verbálně inspirovaného Písma svou vlastní sugestivní zvěstí o výjimečnosti státu Izrael. Tento mnohdy jen zdánlivě drobný rozdíl je rozdílem mezi biblickou teologií a politikou. Přísně vzato totiž, jak uvidíme níže, nelze prokázat, že právě události 20. století jsou naplněním starozákonních prorocství. I kdyby měl dispenzacionalismus jako výkladová škola pravdu, což se zdá být spíše sporné, neznamenalo by to správnost křesťansko-sionistických politických aspirací. Dispenzační čočka však dává křesťanským sionistům možnost snadno nahradit studium starozákonního prorocství v jeho historickém kontextu sionistickou agitací.⁹⁷

Křesťanský sionismus je tedy kombinací proizraelské politiky a dispenzační eschatologie. To první osmyslňuje to druhé a to druhé dává tomu prvnímu biblicko-teologický kredit. Dlužno také podotknout, že stejně jako Ryriemu nešlo o distinkci (1) biblického tělesného Izraele jako „věrného ostatku“, (2) věřících židů, (3) etnických Židů a (4) státu Izrael, jelikož jej zajímala pouze ta první skupina, křesťanští sionisté rovněž tyto rozdíly nečiní a zajímají je všechny čtyři skupiny najednou.⁹⁸ Obrazně řečeno, dispenzacionalismus položil potrubí vedoucí ze Starého zákona do současnosti, ale křesťanský sionismus určil, co jím poteče. V praxi to znamená, že co se děje se s Izraelem, to se děje eschatologicky a že za pomoci biblického prorockého materiálu lze sugestivně spekulovat o tom, co se s Izraelem dále stane. V tomto smyslu Hagee píše, co nám nakrásně rezonuje s Mihál'ovým tvrzením, že Izrael je „hodinami světa“:

Izrael a jeho svaté město Jeruzalém drží klíče k budoucnosti. Co se stane s Židovským státem, ovlivní, co Bůh učiní se zbytkem světa, takže čím lépe porozumíme Izraeli, tím lépe budeme chápat budoucí věci.⁹⁹

Ačkoli tedy křesťanský sionismus není logickým důsledkem dispenzacionalismu, v té podobě, jak jej zastává Hagee, Falwell, Fruchtenbaum, LaHaye, Robertson či Lindsey, je na něm teologicky závislý a s ním stojí i padá. I nedispenzacionalistické skupiny křesťanů se mohou pokládat za prosemitské např. z čistě humanitárních důvodů,¹⁰⁰ takovýto sionismus však již nemá důvod k agresi, jakou vidíme u výše zmíněných.

Dvojí lid, dvojí plán spásy a dvojí metr při evangelizaci

Častou výtkou vůči dispenzacionalismu bývá to, že údajně učí dvojí způsob spásení, a to jeden pro židy a druhý pro křesťany. S touto výtkou se musel potýkat i Hagee, když v prvním vydání knihy *In Defense of Israel* Hagee napsal:¹⁰¹

Až do nejmenšího detailu Ježíš odmítl roli Mesiáše slovem či skutkem. Židé neodmítli Ježíše jako Mesiáše, byl to Ježíš, kdo odmítl židovskou touhu, aby se stal jejich Mesiášem.

Vydání knihy pochopitelně způsobilo poprask, a to zvláště mezi mesiánskými židy a organizacemi, které se zaměřují na evangelizaci židů, protože ta se tímto stává nepotřebnou.¹⁰² Důsledkem tohoto výroku totiž je tzv. teologie dvojí smlouvy (*dual-covenant theology*), která říká, že židé mohou dojít spásy i bez poznání Ježíše Krista. Že Hagee tuto teologii zastává potvrdil bezděky i rabin Aryeh Scheinberg, který se s Hageem dlouhá léta zná.¹⁰³ Hagee se podobně jako jeho kolegové musel za toto učení omlouvat, výslovně ho popřel a o necelý rok později připravil druhé vydání knihy, která již uvedený výrok neobsahuje.¹⁰⁴ Jeho omluva je ovšem poněkud situační a kromě změny pár frází v dané knize není podepřena skutečnou evangelizační snahou zaměřenou na židy. Tím by se dokázalo, že Hagee skutečně teologii dvojí smlouvy nezastává. Shapiro však upozorňuje, že Scheinbergovo upřímné domnění mohlo být vyvoláno absolutním nezájmem, ba až odporem Hageeho k evangelizaci židů.¹⁰⁵ K tomu dodejme, že Hagee měl dle článku Julie Duinové v *The Houston Post* z roku 1988 prohlásit, že:

Židovský lid má vztah s Bohem skrze zákon daný Mojžišem. Věřím, že každý pohan může k Bohu přijít pouze skrze Kristův kříž. Věřím, že každý žid, který žije dle Tóry [...] má vztah s Bohem a dojde vykoupění.¹⁰⁶

To nám může připomenout např. volnomyšlenkářství židovského teologa Franze Rosenzweiga, který ve své korespondenci s přítelem uvádí:

„... nikdo nepřichází k otci než skrze něj [Ježíše] (Jan 14,6). Nikdo nepřichází k Otci – ale je rozdíl, když někdo nepotřebuje přijít k Otci, protože u něj již je.“¹⁰⁷

I když tedy Hagee učení o dvojí smlouvě veřejně popírá, jeho politické angažmá bez snahy evangelizovat jej spíše zvyrazňuje. Jako křesťané pak můžeme svým způsobem adoptovat slova rabína Gershoma Gorenberga, který na adresu křesťanských sionistů prohlásil:

Myslím, že nás Židy jako takové rádi nemají. Jsme pro ně pouze postavy z jejich fantastického dramatu, který je navíc o to podivnější, že má sice pět dějství, ale Židé ve čtvrtém musí zmizet.¹⁰⁸

Poznámky

Jelikož je tento článek součástí ucelené série, bude ucelená bibliografie publikována až v posledním díle. V současnosti můžete bibliografické údaje k citované literatuře dohledat v příslušné sekci mé knihovny na Zoteru.

90 RYRIE, Charles C., 1995. *Dispensationalism*. Revised and expanded. Chicago: Moody Press. ISBN 978–0–8024–2187–6. Str. 32. Ryrie se absolutně vyhýbá politické otázce, jakož i otázce současné identity onoho eschatologického Izraele. Zajímá se výhradně o Izrael jako o biblicko-teologický koncept. Je pravdou, že např. v Základech teologie Ryriemu občas politická domněnka uklouzne, nikdy však nenabývá rezolutních a až fantasmagorických podob, jaké vidíme u křesťanských sionistů. Ryrie například ani tam nikdy netvrdí, že založení státu Izrael v roce 1948 má zvláštní význam v dějinách spásy a je naplněním biblických proroctví. Viz RYRIE, Charles C., 1994. *Základy teologie*. Třinec: BIBLOS. ISBN 80–900240–6–8. Str. 538 passim. Viz též SMITH, Robert O., 2013. *More Desired Than Our Own Salvation: the Roots of Christian Zionism*. New York: Oxford University Press. ISBN 978–0–19–999325–3. Str. 160. Smith na základě průzkumu tvrdí, že populární americká podpora Izraele nepramení z populárního dispenzacionalismu.

91 BURGE, Gary M., 2007. *Christian Zionism, Evangelicals and Israel. Challenging Christian Zionism, Christians Committed to Biblical Justice* [online]. [vid. 2018–01–30]. Dostupné z: <http://www.christianzionism.org/.../burge01.asp>; Chetty 2014, 302–3

92 WALVOORD, John F., 1990. *Armageddon, Oil, and the Middle East Crisis: What the Bible Says About the Future of the Middle East and the End of Western Civilization*. Rev. Grand Rapids, MI: Zondervan. ISBN 978–0–310–53921–6.

93 NEWBERG, Eric N., 2012. *The Pentecostal Mission in Palestine the Legacy of Pentecostal Zionism*. Eugene, OR: Pickwick Publications. ISBN 978–1–63087–578–7. Str. 204.

94 Thomas Ice v DEMAR, Gary a Peter J. LEITHART, 1989. *The Legacy of Hatred Continues: a Response to Hal Lindsey's the Road to Holocaust*. Tyler, TX: Institute for Christian Economics. ISBN 978–0–930464–29–5. Str. 17–8. O iminenci jako o klíčové vlastnosti dispenzačního premilenialismu píše Ryrie 1995, 118–9 a ERICKSON, Millard J., 1992. *Contemporary Options in Eschatology: A Study of the Millennium*. Grand Rapids, MI: Baker Book House Company. ISBN 978–0–8010–3442–8. Str. 147.

95 Rapture Index. *Rapture Ready* [online] [vid. 2018–01–30]. Dostupné z: <https://www.raptureready.com/...ready-index/>

96 Erickson 1992, 147; WILLIAMS, J. Rodman, 1992. *Renewal Theology: the Church, the Kingdom, and the Last Things*. Grand Rapids, MI: Academie Books. ISBN 978–0–310–24290–1. Str. 380.

97 Chetty 2014, 303

98 Podobně Aldovandi 2011, 119. O mnohoznačnosti definic „židovství“ představiteli CUFI a ICEJ viz poodrobně Westbrook 2014, 299–304.

99 HAGEE, John, 1998. *Final Dawn over Jerusalem*. Nashville, TN: Thomas Nelson Publishers. ISBN 978–0–7852–7083–6. Str. 21 (ebook)

100 Gunner & Smith 2014, 153

101 HAGEE, John, 2007. *In Defense of Israel: The Bible's Mandate for Supporting the Jewish State*. 1st edition. Lake Mary, FL: FrontLine. ISBN 978–1–59979–210–1. Str. 145. První vydání knihy bylo snad kvůli následné kontroverzi systematicky vytlačeno, pročež není snadné jej získat. Jsem ochoten zapůjčit paperback.

102 Shapiro 2015, 152, 174–5 (ebook); Srov. otevřený dopis Dona Geraciho, misionáře AoG v New Yorku na GERACI, Don, 2007. „Hagee Heresy“ Update... Breakthrough and Answer to Prayer. *Kineti L'Tziyon* [online]. [vid. 2018–01–30]. Dostupné z: <http://blog.judahgabriel.com/...n-hagee.html>

103 Shapiro 2015, 152 (ebook)

104 Shapiro 2015, 158 (ebook)

105 Shapiro 2015, 174–5 (ebook)

106 Duinovou cituje REYMOND, Robert L., 2015. The Traditional Covenantal View. In: Chad BRAND, ed. *Perspectives on Israel and the Church: 4 Views*. ISBN 978–0–8054–4526–8. Str. 70 (ebook).

107 Rosenzweigův dopis Rudolfo Ehrenbergovi, 1. listopad 1913 citován v THOMA, Clemens, 2004. The Jewish-Christian Dialogue, Perspectives Drawn from Franz Rosenzweig. In: L. ANCKAERT, Martin BRASSER a Norbert SAMUELSON, ed. *The legacy of Franz Rosenzweig: collected essays*. Leuven, Belgium: Leuven University Press. ISBN 978–90–5867–372–5. Str. 177.

108 MATULÍK, Rostislav, 21.11.2002. Noví sionisté sní o zániku Izraele. *Právo*. S4.